

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta Humanitních Studií

Pracoviště historické sociologie

Posudek vedoucího na diplomovou práci Bc. Šárky Vychové „Dobrovolná bezdětnost jako sociální fenomén“.

Téma práce je bezesporu stále aktuální. Byť se nízká plodnost ve vyspělých průmyslových zemích stala tématem pro demografy a sociology již před desítkami let, samotná dobrovolná bezdětnost jakožto sociální a kulturní fenomén začala být v sociologii zkoumána až relativně nedávno, v západní sociologii až od sedmdesátých let, v té české prakticky až v novém tisíciletí, především zásluhou socioložky Hany Haškové.

Práce Šárky Vychové navazuje na tento výzkumný proud a pokouší se přidat do mozaiky předchozích výzkumů další dílek, tentokrát s pomocí kvalitativního přístupu, založeného na polostrukturovaných rozhovorech s aktérkami – ženami, které se rozhodly být bezdětné.

Autorka v práci postupuje od sociologického vymezení bezdětnosti a k ní vztažených fenoménů (především rodiny), přes přehled relevantních teoretických perspektiv až po samotnou empirickou část, kde jsou stanoveny výzkumné otázky, popsána metodologie výzkumu a poté již představeny výsledky výzkumu.

Autorka v práci, zejména v úvodních částech využívá odkazy na poměrně velký počet informačních zdrojů, byť je potřeba říci, že v některých částech práce se možná až příliš spoléhá na několik málo z nich, především na práce Haškové a kolem ní soustředěného autorského kolektivu z let 2006 a 2009 (na druhou stranu je ovšem potřeba říci, že pro český sociologický diskurz o dobrovolné bezdětnosti jde stále o práce zásadní). V úvodu popisované teorie jsou vybrány a představeny korektně, bohužel nejsou, s výjimkou teorií individualizace, v následujících částech práce příliš využity.

Pro empirickou část práce diplomantka zvolila přístup grounded theory a využila jej z mého hlediska účelně. Při vyhodnocování dat z rozhovorů postupuje poměrně přímočaře, nezabývá se tím, do jaké míry je řečené součástí nějakého narativního vytváření identity aktérek (jak by

se tím zabývala narativní psychologie i sociologie) či součástí interakce mezi autorkou práce, vedoucí rozhovor a konkrétní aktérkou/respondentkou (jak by zkoumaly interakcionisté). Jde ale o vědomou volbu přístupu autorkou práce, odkazující se na tzv. realistický přístup v grounded theory. Rozhovory samotné, nebo spíše data z nich získaná, považuji za silný moment práce, zdá se mi, že se autorce podařilo získat důvěru aktérek a dokázala provést rozhovory, z nichž je možné získat netriviální poznatky o motivacích dobrovolné bezdětnosti.

Po formální stránce práci nic zásadního nevytýkám. Myslím jen, že formulační úroveň mohla být na některých místech lepší, někde se bohužel nepodařilo odstranit překlepy, ale není jich mnoho.

Jako celkovou známku před obhajobou navrhuji výborně, v případě že budou obhájena sporná či relativně slabší místa, na která upozorňují výše. .

Pro obhajobu navrhuji diskusi o možnostech a limitech teorií individualizace vysvětlit dobrovolnou bezdětnost.

V Praze 10. 6. 2020

Martin Vávra